Siikalatvan kunta
Pulkkilantie 4
92600 Pulkkila
www.siikalatva.fi

SIIKALATVAN KUNNAN YMPÄRISTÖNSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA VUOSILLE 2022- 2025

Sisällys

1 Johdanto 4
2 Alueen ympäristöolosuhteet ja merkittävimmät pilaantumista aiheuttavat toiminnot 4
3 Valvontakohteet 5
3.1 Ympäristöluvanvaraiset toiminnat 5
3.2 Rekisteröintimenettelyn mukaiset toiminnot 5
3.3 Ilmoitusmenettelyt 5
3.4 Direktiivilaitokset 6
3.5 Muut ympäristönsuojelulain ja jätelain perusteella valvottavat kohteet 6
3.5.1 Laitosvalvonta 6
3.5.2 Jätteen keräyksen ja kuljetuksen valvonta sekä aluekeräyspisteet 6
3.5.3 Jätteiden ja maa-ainesten hyödyntämisen valvonta maanrakentamisessa 7
3.5.4 Otsonikerrosta heikentävien aineiden käytön valvonta 7
3.5.5 Kemikaalien valvonta 7
3.6 Muiden toimintojen valvonta 7
3.6.2 Rakennus- ja purkutyöt 7
3.6.2 Vesilain mukaiset kohteet 7
3.6.3 Roskaantuminen 7
3.6.4 Haitan kärsijän tai toiminnanharjoittajan ilmoituksesta vireille tulleet valvonta-asiat (YSL 196 § ja 186 §) 8
4 Valvontakohteiden luokittelu ja riskinarviointi 8
4.1 YSL- Valvontaluokka 1 9
4.2 YSL- valvontaluokka 2 9
4.3 YSL- Valvontaluokka 3 10
4.4 YSL- Valvontaluokka 4 10
5 Tarkastukset 10
5.1 Ympäristöluvan voimaantulotarkastus 10
5.2 Määräaikaistarkastus 10
5.3 Tarkastus yleisöilmoituksen perusteella 10
5.4 Onnettomuus tai poikkeuksellinen tilanne 11
5.5 Tarkastuskertomus 11

6. Maa-aineslain valvonta 11
6.1 Maa-aineslain mukaiset valvontaluokat 12
6.1.1 MAA- valvontaluokka 1 12
6.1.2 MAA- Valvontaluokka 2 12
6.2 Maa-ainesten ottotarkastukset 12
6.3 Mittaukset, tarkkailutulokset ja vuosittainen ilmoitus ottomääristä 13
7. Viranomaisten välinen yhteistyö 13
8. Valvonnan maksullisuus 13
9. Valvonnan resurssit 14
10. Valvontasuunnitelman seuranta ja päivitys 14

1 Johdanto

Ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on velvollisuus laatia ja päivittää alueensa valvontasuunnitelmaa. Valvonnan tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta sekä perustua ympäristöriskien arviointiin. Valvontaohjelman mukaisesta valvonnasta voidaan lain mukaan periä maksua. Maksun määrittelee ja taksan suuruuden tarkistaa kullekin ajanjaksolle Siikalatvan kunnan rakennus- ja ympäristölupalautakunta.

Lakisääteinen valvontasuunnitelma koskee ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvontaa. Tarvittaessa ympäristönsuojeluviranomainen voi sisällyttää valvontasuunnitelmaan myös muita ympäristötarkastajan viranhoitoon kuuluvia valvontatehtäviä. Tämä suunnitelma sisältää myös Siikalatvan kunnan ilmoitusmenettelyt ja ei – luvanvaraisten kohteiden valvonnan sekä maa-aineslain (555/1981) mukaiset valvontakohteet.

Valvontasuunnitelma pitää sisällään tiedot alueen ympäristöolosuhteista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvontamenetelmistä ja resursseista. Suunnitelmassa on kuvattu valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet ja valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Valvontaviranomainen voi asettaa tehtävät tärkeysjärjestykseen, mikäli se on välttämätöntä tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta. Valvontasuunnitelma on tarkistettava säännöllisesti.

Valvontasuunnitelman lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen laatii valvontaohjelman ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen säännöllisestä valvonnasta. Valvontaohjelmaan kootaan tiedot valvottavista kohteista ja määritellään ympäristöriskien arvioinnin perusteella laitoskohtaiset määräaikaistarkastukset ja muut valvontatoimenpiteet.

2 Alueen ympäristöolosuhteet ja merkittävimmät pilaantumista aiheuttavat toiminnot

Siikalatvan kunnan alueella on useita pohjavesialueita; Maksinharjun-, Isokankaan-, Palokankaan-, Paskokankaan-, Vanhantienkankaan-, Täperänkankaan-, Hyppyrinharjun-, Sipolan-, Haaraojan-, Matovaaran- kanasaaren-, Selänkankaan-, Sorvonkankaan-, Luukulan-, Taninselän-, Pihlajaisenkankaan-, Järvitalon-, Kärsämänojan-, Hämeenkankaan-, Telinkankaan-, Patalankankaan- Ritokankaan, Launolankankaan-, Kallionkankaiden-, Selänkankaan-, Teerikankaan-, Tyninkankaan-, Tihilän-, Marjaharjun- ja Harjun- pohjavesialueet. Pohjavesialueista on laadittu pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat, joissa on mainittu, että osalle pohjavesialueista sijoittuu monenlaisia riskitoimintoja ja riskikohteita. Pohjavesialueiden luokitukset on päivitetty viimeksi vuonna 2018, ja samassa yhteydessä osa aiemmista pohjavesialueista on poistunut luokituksista.

Siikalatvan luonnonsuojelualueista suurin osa kuuluu Natura 2000- verkostoon, näitä ovat Heikkilän laitumet, Matkusneva- Ukonvaajanneva, Rumala- Kuvaja – Oudonrimmet, Iso Suksineva- Ahvenjärvenneva – Turvakonneva, Pellikaisenneva, Rimpineva- Matilanneva, Törmäsenrimpi – Kolkanneva, Veneneva- Pelso, Haapaveden lintuvedet ja suot. Lisäksi on muutama Metso suojelukohde.

Siikalatvan kunta sijaitsee maantieteellisesti Suomen keskipisteessä. Siikalatva on Pohjois- Pohjanmaan jokilaaksotasangon ja pohjoissavolaisen järviluonnon vaihettumisvyöhykkeen kunta. Siikalatvan asutus ja

viljelyalueet sijaitsevat nauhamaisina pitkin jokivarsia. Siikalatvan alue on pääsääntöisesti tasaista suomaata. Merkittävimpiä vesistöjä ovat Siikajoki, Lamujoki ja Uljuan tekojärvi. Pienempiä jokia ja järviä on muutamia.

Merkittävimmät ravinnepäästöt ja kuormitusriskit vesistöille aiheutuvat metsäojituksista ja maataloudesta. Lisäksi mahdollista vesistökuormitusta voivat aiheuttaa talousjätevesien käsittelyjärjestelmien puutteelliset puhdistusmenetelmät. Riskikohteita Siikalatvalla ovat pohjavesialueille sijoittuvat toiminnot. Muita merkittäviä riskejä voi aiheuttaa muun muassa valta- ja kantateillä liikkuvat kuljetukset.

3 Valvontakohteet

3.1 Ympäristöluvanvaraiset toiminnat

Ympäristöluvanvaraiset toiminnat on määritelty ympäristönsuojelulain liitteessä 1. Näille toiminnoille on valtioneuvoston asetuksella (423/2015) säädetty erikseen toimivaltarajat, joissa määritellään minkälaisia toimintoja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi luvittaa ja valvoa.

Vuoden 2023 alussa YLVA- järjestelmän mukaan ympäristöluvallisia, ilmoitus- tai rekisterivelvollisia kohteita on yhteensä 91 kpl. Näistä 58 kpl on eläinsuojia ja loput 33 kpl koskee ampumaratoja, turkistarhoja, polttoaineen säilytystä tai jakelua, moottoriratatoimintaa tai muuta ympäristöriskin aiheuttamaa toimintaa.

3.2 Rekisteröintimenettelyn mukaiset toiminnot

Ympäristönsuojelulaissa on määritelty toiminnot, jotka eivät normaalitilanteessa vaadi ympäristölupaa vaan toiminta voidaan rekisteröidä. Rekisteröitäville toiminnoille riittää pelkkä ilmoitus ympäristöviranomaisille. Pohjavesialueella oleva toiminta tarvitsee aina ympäristöluvan. Rekisteröintimenettelyn tavoitteena ovat yhtenäiset ympäristönsuojeluvaatimukset tietyille toimialoille.

Rekisteröityjä toimintoja valvotaan sanojen periaatteiden mukaisesti kuin ympäristölupavelvollisia toimintoja. Vanhojen, jo olemassa olevien ympäristöluvallisten toimintojen osalta on määritelty määräajat mihin mennessä rekisteröinti tulee viimeistään tehdä. Mikäli näiden toimintojen ympäristölupa tulee uusia ennen ko. päivämäärää, jätetään uuden lupahakemuksen sijaan rekisteröinti-ilmoitus.

Pienten energialaitosten ja asfalttiasemien on tullut jättää ilmoitus viimeistään 1.1.2018 ja polttonesteiden jakeluasemien viimeistään 1.1.2020. Kuten ympäristölupienkin kohdalla, myös näistä löytyy VAHTI- rekisteristä toimintoja, joilla ei ole lupia tai rekisteröintiä, ja joiden rekisteröintivelvollisuus tarkistetaan muun valvonnan ohella.

3.3 Ilmoitusmenettelyt

Ympäristönsuojelulain luvussa 12 on määritelty ilmoitusmenettelyn mukaisia toimintoja, kuten melua ja tärinää aiheuttavista toiminnoista (YSL 118§). Kyseisistä toiminnoista tehdään ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, joka tekee ilmoitusten perusteella päätöksen. Ilmoitusmenettelyn mukaisia toimintoja ei valvota, mikäli kyseisten toimintojen perusteella ei tule yleisöilmoituksia.

Muita ympäristönsuojelulain ulkopuolisia, ilmoitusmenettelyn kautta työllistäviä ja joissain tapauksissa valvottavia kohteita ovat muun muassa valtioneuvoston asetuksen, ns. nitraattiasetuksen (1250/2014) mukaiset patterointi-ilmoitukset, sekä jätelain (646/2011) mkaiset ilmoitukset jätteiden keräystoiminnasta. Ympäristönsuojelulain ja jätelain mukaisista ilmoitusmenettelyistä peritään taksan mukainen maksu.

Koeluonteiset toiminnat (YSL 119§) ja poikkeukselliset tilanteet (YSL 120§ ja 123§) ovat myös ilmoitettavia toimintoja. Lisäksi tilapäisistä leirintäalueista (ulkoilulaki 20§) tulee tehdä ilmoitus. Tilapäisen leirinnän ja tapahtumien osalta tulee ilmoittaa myös suunnitellut käymäläjätteiden käsittelymenetelmät ja muita jätteitä koskevat suunnitelmat.

3.4 Direktiivilaitokset

Direktiivilaitokset on määritelty ympäristönsuojelulain liitteessä 1. Direktiivilaitokset määritellään ns. BAT ja Bref asiakirjojen perusteella. Kaikki Siikalatvan direktiivilaitokset ovat kokoluokaltaan niin suuria, että ne ovat ELY- keskusten valvontaan kuuluvia kohteita.

3.5 Muut ympäristönsuojelulain ja jätelain perusteella valvottavat kohteet

3.5.1 Laitosvalvonta

Muita, kuin ympäristölupavelvollisia tai rekisteröintimenettelyn piiriin kuuluvia laitoksia lisätään valvontakohteiksi, mikäli se on riskinarvioinnon perusteella tarpeellista. On myös huomioitava, että jätelain mukaan valvontaviranomaisen on määräajoin tarkastettava laitokset ja toiminnot, joissa syntyy vaarallista jätettä (Jätelaki 124§).

3.5.2 Jätteen keräyksen ja kuljetuksen valvonta sekä aluekeräyspisteet

Jätteen ammattimaisesta keräystoiminnasta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten. Ammattimaisen keräyksen vastaanottopisteitä ovat muun muassa tuottajien aluekeräyspisteet ja kauppojen ekopisteet. Ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee ilmoitukset ja tarkastaa riittävässä laajuudessa vastaanottopisteiden asianmukaisuuden. Jätteen haltijan on laadittava siirtoasiakirja vaarallisesta jätteestä, sako- ja umpikaivolietteestä, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteestä, rakennus- ja purkujätteestä ja pilaantuneesta maa-aineksesta, joka siirretään ja luovutetaan jätelain 29§:ssä tarkoitetulle vastaanottajalle. Jätteen haltijan on huolehdittava, että siirtoasiakirja on mukana jätteen siirron aikana ja että se annetaan siirron päätyttyä jätteen vastaanottajalle. Sekä jätteen haltijalle, että vastaanottajalle jää kopio siirtoasiakirjasta. Ympäristönsuojeluviranomainen valvoo siirtoasiakirjakäytäntöä muun valvonnan yhteydessä. Jätettä ammatikseen kuljettavien on liityttävä ELY- keskuksen ylläpitämään jätehuoltorekisteriin. Ympäristönsuojeluviranomainen valvoo muun valvonnan yhteydessä jätettä kuljettavien liittymistä jätehuoltorekisteriin ja tekee tarvittaessa rekisteriin ilmoittautumattomista kuljettajista ilmoituksen ELY- keskukseen.

3.5.3 Jätteiden ja maa-ainesten hyödyntämisen valvonta maanrakentamisessa

Betonimursketta, lentotuhkaa, pohjatuhkaa ja leijupetituhkaa voidaan tietyin edellytyksin käyttää maanrakentamisessa. Käytöstä on ilmoitettava alueelliselle ELY- keskukselle. Valvonta on jaettu ELY- keskukselle ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Pieniä määriä tontilla syntynyttä puhdasta betoni- ja tiilijätettä voi hyödyntää rakentamisen yhteydessä omalla kiinteistöllä hyväksytyn suunnitelman mukaisesti. Hyödyntämisestä on ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (jätehuoltomääräys 20§).

3.5.4 Otsonikerrosta heikentävien aineiden käytön valvonta

Suomen ympäristökeskus (SYKE) on laatinut valvontaohjeen valtioneuvoston asetusta (452/2009) otsonikerrosta heikentäviä aineita ja eräitä fluorattuja kasvihuonekaasuja sisältävien laitteiden huollosta (huoltoasetus) valvoville viranomaisille. Toimintaohjeet on annettu elintarvikevalvonta- ja terveydensuojeluviranomaisille, kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille ja ELY- keskuksille sekä kuluttajaturvallisuusvalvontaviranomaisille ja se tehdään pääsääntöisesti muun valvonnan yhteydessä (esimerkiksi maatilojen maitotankkien huollon valvonta). Lisäksi muilta valvontaviranomaisilta, toiminnanharjoittajilta tai yksityisiltä henkilöiltä voi tulla ilmoituksia epäkohdista.

3.5.5 Kemikaalien valvonta

ELY- keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvovat kemikaalien käyttöolosuhteita kemikaaleja käsittelevissä laitoksissa kemikaaleista aiheutuvien ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi kemikaalilain sekä REACH-, biosodi- ja POP asetusten nojalla. ELY- keskuksen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivalta määräytyy ympäristönsuojelulain mukaisesti.

3.6 Muiden toimintojen valvonta

3.6.2 Rakennus- ja purkutyöt

Rakentamisesta ja rakennusten purkamisesta voi aiheutua pöly- ja meluhaittoja ja roskaantumista. Rakennus- ja purkulupien yhteydessä vaaditaan ilmoitus siitä, mihin jätteet toimitetaan. Valvontaa tehdään tarpeen mukaan sekä kuntaan tulleiden ilmoitusten perusteella.

3.6.2 Vesilain mukaiset kohteet

Vesilain mukaiseen valvontaan kuuluvat mm. vesistöjen rakentamiseen sekä pohja- ja pintaveden ottamiseen liittyvät tarkastukset sekä ojitusasiat. Vesilain mukaista lupaa haetaan yli 500m^3 ruoppaukselle aluehallintovirastosta ja ilmoitukset pienimuotoisista ruoppauksista tehdään ELY-keskukselle. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee vesilain mukaan erimielisyydet, joita eivät vaadi Vesilain 5:3 mukaan lupaa tai joita ei käsitellä Vesilain 5:4 mukaan ojitustoimituksessa. ja jotka aiheutuvat muun muassa ojan tekemisestä toisen maalle tai toisen tien poikki tai ojan suunnan muuttamisesta sekä veden johtamisesta ojaan tai puroon toisen maalla. Ympäristönsuojeluviranomaiselle tulee vuosittain muutamia valituksia ja yhteydenottoja, jotka liittyvät ojitukseen, ojien perkaukseen tai putkitukseen. ELY:lle toimitettavissa ojitusilmoituksissa on noudatettava ELY,n antamia aikarajoja.

3.6.3 Roskaantuminen

Roskaantumistapaukset tulevat yleensä ilmi valitusten kautta. Kaikki ilmoitetut kohteet kirjataan asianhallintajärjestelmään ja ne käydään tarkastamassa, jos se ei ole ilmeisen tarpeetonta. Jos roskaajaa ei saada

selville, vastuu alueen siivoamisesta on maanomistajalla. Vuosittain ympäristönsuojeluvalvonnan kautta hoidetaan muutamia roskaantumistapauksia.

Roskaamistapaukset, joissa aiheuttaja on tiedossa, pyritään hoitamaan ensin puhelimitse tai tapaamisessa keskustellen. Roskaamisesta lähetetään myös siivouskehotus sekä tarpeen vaatiessa myös kehotus liittyä järjestettyyn jätehuoltoon. Tilanteen vaatiessa voidaan tarvittaessa käyttää hallintopakkomenettelyä. Myös rikosilmoitus voi tulla tietyissä tapauksissa kyseeseen.

Roskien polttamiseen puututaan myös ensisijaisesti keskustelemalla, mutta tarpeen vaatiessa siihenkin voidaan käyttää muita viranomaismenettelyn sallimia keinoja.

3.6.4 Haitan kärsijän tai toiminnanharjoittajan ilmoituksesta vireille tulleet valvonta-asiat (YSL 196 § ja 186 §)

Ilmoitusta koskeva toiminta käydään tarkastamassa ja arvioidaan toiminnasta aiheutuva haitta ja tarvittavat toimenpiteet. Haitan poistamiseksi tehtävät toimenpiteet ja niiden aikataulu voidaan sopia tarkastuksella ja kirjata muistioon tai tarvittaessa toiminnanharjoittajalle annetaan kehotus ryhtyä toimenpiteisiin. Tarvittaessa voidaan tehdä yhteistarkastus muun viranomaisen kanssa, jos ilmoitus koskee sellaista asiaa, jossa toimivalta on rinnakkaista tai päällekkäistä tai tarvitaan toisen viranomaisen asiantuntemusta. Tällaisia tarkastuksia voi tulla esimerkiksi terveyshaittaa koskevissa asioissa tai vesistöhaitta-asioissa. Annettujen ohjeiden ja määräysten toteutuminen varmistetaan seurantatarkastuksilla.

4 Valvontakohteiden luokittelu ja riskinarviointi

Suunnitelmallista valvontaa eli määräaikaistarkastuksia voidaan toteuttaa lupavelvollisten laitosten valvonnassa. Valvontatoimet ja tarkastukset kohdennetaan ensisijaisesti toimintoihin, joiden arvioidaan aiheuttavan suurimman ympäristön pilaantumisen vaaran ja joiden ympäristövaikutukset ja arvioidut riskit ovat suurimmat.

Valvottavat toiminnot jaetaan neljään valvontaluokkaan tarkastustiheyden perusteella. tarkastusluokat on määritelty ympäristöriskien arvioinnin perusteella, joista on kerrottu tarkemmin valvontaluokkien yhteydessä.

- Valvontaluokka 1 tarkastetaan vähintään kerran vuodessa
- Valvontaluokka 2 tarkastetaan vähintään kerran kolmessa vuodessa
- Valvontaluokka 3 tarkastetaan kerran viidessä vuodessa
- Valvontaluokka 4 tarkastetaan kerran kymmenessä vuodessa

Mikäli toiminta ei kuulu mihinkään mainituista luokista, määritellään toiminta luokkaan 3, tarkastus kerran viidessä vuodessa tai kerran lupakaudessa. Toimintoja voidaan siirtää yksittäistapauksissa valvontaluokista 2 ja 3 valvontaluokkaan 1, mikäli toiminta sijoittuu alueen ympäristöä kuvaavassa osassa esitetylle tehostetun valvonnan piiriin kuuluvuille alueille, kuten pohjavesialueelle, Natura – 2000 verkoston tai luonnonsuojelualueen läheisyyteen. Samalla tavalla voidaan siirtää myös muita toimintoja valvontaluokkaan 1, mikäli niissä arvioidaan riskinarvioinnin perusteella tarvetta tehostetulla valvonnalle. Toimintojen valvontaluokkaa voidaan yksittäistapauksissa siirtää harvemmin tapahtuvaan valvonnan luokkaan, jos toiminnan riskit ovat valvonnassa havaitun perusteella arvioitua pienemmät.

Valvontaluokkien ulkopuolelle jää esimerkiksi eläinsuojia koskeva ilmoitusluontoinen toiminta (ennen ollut ympäristöluvallista toimintaa), joka näin ollen tarkastetaan luokan 3 mukaisesti tai tarpeen vaatiessa useammin. Voimassa olevien ympäristöluvallisten eläinsuojien toimintaa valvotaan kuten aiemminkin.

4.1 YSL- Valvontaluokka 1

Valvontaluokan 1 kohteet tarkastetaan vähintään kerran vuodessa.

Ympäristöluvalliset toiminnat, joiden osalta laitoskohtaisen riskiarvioinnin perusteella nähdään säännöllinen ja tiheä valvonta tarpeelliseksi

Ympäristöluvalliset toiminnat, jotka sijaitsevat vedenhankinnan kannalta tärkeällä pohjavesialueella ja nähdään säännöllinen ja tiheä valvonta tarpeelliseksi

Ulkona tapahtuva jätteiden käsittely

Teurastamot ja kalanviljelylaitokset

Kivenlouhimot, murskaamot ja asfalttiasemat

Kallion louhintapaikat

Maa-ainesten ottoalueet

Jos luokkaan 1 kuuluva laitos noudattaa lupaansa eikä sen toiminnasta aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa, ei laitosta ole välttämätöntä tarkastaa joka vuosi.

4.2 YSL- valvontaluokka 2

Valvontaluokan 2 kohteet tarkastetaan vähintään kerran kolmessa vuodessa.

Sisällä tapahtuva jätteiden käsittely

Kemianteollisuus

Turkistarhat

Betonintuotanto pohjavesialueella

Moottoriurheilu

Lentopaikat ja varikot

Naapuruussuhteiden mukaiset kohteet

Pohjavesialueella oleva polttoaineiden jakeluasema

Pohjavesialueella oleva eläinsuoja

Energiantuotantolaitokset

Luokkaan 2 kuuluva toiminta voidaan tarpeen vaatiessa siirtää luokkaan 1, mikäli toiminnassa havaitaan ympäristön pilaantumisen riskejä tai valvonnan yhteydessä on havaittu tarvetta toimenpiteille.

4.3 YSL- Valvontaluokka 3

Valvontaluokan 3 kohteet tarkastetaan vähintään kerran viidessä vuodessa.

Ampumaradat

Eläinsuojat

Polttoaineiden jakeluasemat

Elintarviketeollisuus

Metalliteollisuus

Teollisuus

Betonintuotanto

Luokkaan 3 kuuluva toiminta voidaan tarpeen vaatiessa siirtää luokkaan 1 tai 2, mikäli toiminnassa havaitaan ympäristön pilaantumisen riskejä tai valvonnan yhteydessä on havaittu tarvetta toimenpiteille.

4.4 YSL- Valvontaluokka 4

Valvontaluokan 4 kohteet tarkastetaan kerran kymmenessä vuodessa.

Tuulivoimalat

5 Tarkastukset

5.1 Ympäristöluvan voimaantulotarkastus

Ensimmäinen tarkastus tehdään viimeistään vuoden kuluessa luvan tultua lainvoimaiseksi. Jos laitos aloittaa toiminnan myöhemmin, lupapäätös käydään läpi toiminnanharjoittajan kanssa neuvottelussa ennen kuin toiminnan kannalta oleellisiin toimiin ryhdytään. Tarkastuksen ja neuvottelun avulla varmistetaan, että toiminnanharjoittaja on sisäistänyt luvan vaatimukset.

5.2 Määräaikaistarkastus

Määräaikaistarkastukset tehdään sen mukaan mihin valvontaluokkaan toiminta sijoittuu. Tarkastuksessa verrataan toimintaa kuvattuun toimintaan ja varmistetaan lupamääräysten riittävyys ja niiden noudattaminen. tarkastukseen kuuluu tarkastuksen suunnittelu ja tarkastuskertomuksen laatiminen.

5.3 Tarkastus yleisöilmoituksen perusteella

Laitosta koskevaa yleisöilmoitusta vastaanotettaessa selvitetään muun muassa, onko kyseessä poikkeuksellinen päästö ilmaan tai veteen tai onko kysymys jätteiden käsittelyyn liittyvästä poikkeuksellisesta asiasta. Yleisöilmoitus kirjataan ylös. Kiireettömänä voidaan käsitellä asia, jonka voidaan olettaa ilmoituksen perusteella olevan sellainen, ettei ympäristön pilaantumista tapahdu. Ilmoituksen tekijälle annetaan tieto toimista ja niiden vaikutuksista asian ratkettua. Mikäli ilmoittaja ei ole laittanut asiaa kirjallisesti vireille eikä viranomaisen vastaus tyydytä, tulee ilmoittajalle antaa tieto vireillepano- oikeudesta (YSL 186§).

5.4 Onnettomuus tai poikkeuksellinen tilanne

Onnettomuus- ja poikkeustilanteissa on tehtävä tarkastus toimintapaikkaan. Tarkastuksessa tulee selvittää muun muassa tilanteesta aiheutuneiden päästöjen määrä, laatu ja vaikutukset sekä arvio kuinka laajalle vaikutukset ulottuvat.

5.5 Tarkastuskertomus

Tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus, josta käyvät ilmi muun muassa tarkastusaika, -paikka ja tarkastukseen osallistuneet henkilöt, toiminnanharjoittajan esittämät näkökannat sekä sovitut toimet ympäristönsuojelun edistämiseksi.

Mikäli tarkastuskertomus sisältää esityksiä ja menettelyjä toiminnan ympäristönsuojelun kehittämiseksi, tarkastuskertomus lähetetään toiminnanharjoittajalle allekirjoitettavaksi tai hyväksytetään muulla tavalla. Mikäli toiminnanharjoittaja ei hyväksy sovittua ja tarpeelliseksi katsottua parannusta ympäristönsuojelu kehittämiseksi, viranomainen antaa kehotuksen toimeen ryhtymisestä. Asiassa voidaan käyttää myös hallintopakkokeinoa, josta päättää rakennus- ja ympäristölupalautakunta.

6. Maa-aineslain valvonta

Tarkastukset voivat koskea maa-aineslaissa mainittuja ottamisen rajoituksia ja lupapäätöksessä ottamistoiminnalta edellytettyjä seikkoja sekä muita ottamistoiminnan laatua ja ottamisen vaikutuksia koskevia seikkoja (maa-aineslaki 14§). Maa-ainesten ottoalueille tehdään yleensä ylimääräinen tarkastus lupamääräysten muutoshakemuksen, luvan rauettamisen tai luvan peruuttamisen johdosta.

Mikäli maa-aineslakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä rikotaan, voi valvontaviranomainen keskeyttää ottamisen sopivaksi katsomallaan tavalla. Valvontaviranomaisen on suoritettava valvontaa riittävän usein toiminnan seuraamiseksi. Lisäksi tarkastus on suoritettava maa-ainesluvan haltijan, asianosaisten tai muiden perusteltujen vaatimusten vuoksi. Kun maa-ainesten ottaminen on päättynyt tai luvan voimassaoloaika umpeutunut, on alueella suoritettava lopputarkastus.

Myös maa-ainesten oton valvontaa koskee, että tarkastusmenettelystä on määrätty hallintolaissa (2003/434 § 39) siten, että viranomaisen on ilmoitettava toimivaltaansa kuuluvan tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaisille. Asianosaisilla on oikeus olla läsnä tarkastuksessa. Tarkastuksen kuluessa asianosaisille kerrotaan tarkastuksen tavoitteista ja jatkotoimenpiteistä. Tarkastuksesta laaditaan kirjallinen tarkastuskertomus.

Maa-aineslain mukaisia valvottavia on ollut Ely-keskuksen ylläpitämän Notto-järjestelmän mukaan 26 kpl vuoden 2022 lopussa, vuoden 2023 alussa voimassa olevia maa-aines- ja ympäristöluvallisia kohteita yhteensä 4 kpl, pelkkiä maa-aineslupia on voimassa 18 kpl. Näiden lisäksi on muutamia vuosien 2021- 2022 aikana päättyneitä maa-ainesten ottolupia, joissa on lopputarkastus tekemättä. Uusia lupia on haettu vuosittain 0-5kpl. Uusiin lupiin tehdään aloituskatselmus ennen maa-ainesoton aloittamista luvan voimaantulon jälkeen.

Maa-aineslain mukaisilla tarkastuksilla edellytetään, että maa-ainesluvan mukainen toiminta on ilmoitettu ympäristövalvontaan tai kirjattu ELY- keskuksen ylläpitämään Notto- järjestelmään ja luvassa edellytetyt merkinnät ovat maa-ainesten ottopaikalla ja ympäröivässä maastossa selkeästi tehtynä ja ajantasaisena.

Merkintöjen puuttuessa voidaan tarvittaessa suorittaa uusi tarkastus, josta myös peritään taksan mukainen maksu.

6.1 Maa-aineslain mukaiset valvontaluokat

Yleinen tieto maa-ainesten ottotoiminnasta, tarkkailutulokset, tehdyt mittaukset ja tarkastuskäynnit ovat pohjana lupavelvollisten toimijoiden riskin arvioinnissa ja edelleen valvonnan kiireellisyyden ja tarpeellisuuden sekä toistuvuuden arvioinnissa. Myös asukkaiden yhteydenotot, aiemmat viranomaishuomautukset ja kehotukset sekä tapahtuneet ympäristövahingot vaikuttavat valvonnan suuntaamiseen.

Ympäristövaikutusten ja – riskien perusteella tiheämpää valvontaa tehdään pohjavesialueilla ja kallion ottoalueilla. Siirrettävien murskauslaitosten tarkastukset suoritetaan resurssien mukaan toiminnan alkaessa ja päättyessä ellei ympäristöluvassa ole muuta määrätty.

Tarkastusten määrää suunniteltaessa otetaan huomioon myös aloitustoiminnan tehostettu valvonta, päästöt, toiminnan aiheuttamat ympäristövaikutukset, pohjaveden, vesistön tai merkittävän luontokohteen läheisyys, läheiset häiriintyvät kohteet, laitoksen ympäristöjohtamisen ja ympäristönsuojelusuunnittelun taso sekä lupamääräysten noudattaminen.

6.1.1 MAA- valvontaluokka 1

Kerran vuodessa tarkastetaan:

pohjavesialueilla olevat maa-ainesten ottoalueet ja murskauksen ympäristölupakohteet

ympäristöluvalliset kallionlouhintapaikat

soran, hiekan ja moreenin ottoluvalliset kohteet

mullan ottoluvat

pohjavesialueen ulkopuoliset pienet, alle 10 000m^3:n ottamisluvalliset kohteet

muut toiminnassa olevat maa-ainesten ottoluvalliset kohteet ja louhintapaikat

jälkihoitamattomat alueet, joiden lupa on päättynyt

Konkurssiin päätyneiden maa-ainesluvallisten yritysten maa-aineslupakohteisiin, joissa uutta toimijaa ei ole ilmoitettu eikä lupaa siirretty 6 kuukauden kuluessa konkurssi-ilmoituksen jättämisestä, tehdään lopputarkastus mahdollisimman pian.

6.1.2 MAA- Valvontaluokka 2

Joka toinen vuosi tarkastetaan alueet, jotka ovat ilmoittaneet, ettei alueella ole ottotoimintaa, mutta joilla lupa on edelleen voimassa.

6.2 Maa-ainesten ottotarkastukset

Valvontatyötä ovat muun muassa toiminnan aloitus- ja lopputarkastukset, tarkastuskäynnit, luvassa määriteltyjen vuosiraporttien tarkastaminen, selvitysten, suunnitelmien ja tarkkailuohjelmien tarkastaminen, projektiluonteiset riskinarvioinnit ja selvitykset sekä valituksiin ja akuutteihin tilanteisiin reagoiminen.

Luvan saaneen toiminnan tarkastuksessa varmistutaan, että toiminta on hakemuksen ja luvan mukaista, lupamääräyksiä noudatetaan ja luvan myöntämisen edellytykset täyttyvät. Ennen ottotoimintaan

ryhtymistä alueella suoritetaan aloitustarkastus, jossa käydään läpi maa-ainesluvan lupaehdot ja mahdollinen ympäristölupa. Ottotoiminnan aikana tehdään määräaikaistarkastuksia yllä lueteltujen valvontaluokkien mukaisesti. Lopputarkastus suoritetaan alueella, kun ottotoiminta on päättynyt ja kaikki jälkihoitotyöt on suoritettu. Ennen lopputarkastusta tehdään alueella mittaukset ja itse tarkastuksella varmistutaan siitä, että kaikki vaaditut toimenpiteet ja tarkkailut on toteutettu. Asianmukainen jälkihoito ja velvoitteista huolehtiminen on vakuuden vapauttamisen edellytys.

Ennalta määrättyjen tarkastusten lisäksi onnettomuus- ja ympäristövahinkotilanteissa sekä muissa poikkeustilanteissa suoritetaan tarkastus tapahtumapaikoilla. Äkillisten tilanteiden arvioinnissa ja jälkihoidossa tehdään yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa.

6.3 Mittaukset, tarkkailutulokset ja vuosittainen ilmoitus ottomääristä

Maa-ainesluvan haltija on velvollinen seuraamaan ja noudattamaan lupamääräysten toteutumista ottamisen kuluessa. Myös valvontaviranomainen voi seurata ottamisen edistymistä tehtävillä tarkastusmittauksilla.

Lupapäätöksiin kirjattujen tarkkailumääräysten valvonta on olennainen osa valvontatyötä. Maa-ainesten ottamisen ja vaikutusten seuraamista varten on valtakunnallinen NOTTO- tietojärjestelmä, johon toiminnanharjoittajat ovat velvollisia lähettämään vuosittain tiedot muun muassa ottomääristä ja pohjavesitarkkailusta. Notto- järjestelmän sijaan vuosittaiset tiedot voi ilmoittaa vaihtoehtoisesti myös ympäristövalvontaan. Edellisen vuoden ottamismäärät tulee olla ilmoitettuna viimeistään seuraavan vuoden maliskuun loppuun mennessä.

7. Viranomaisten välinen yhteistyö

Kunnan valvontaviranomainen voi tarvittaessa osallistua myös Pohjois- Pohjanmaan ELY-keskuksen valvonnassa olevien kohteiden määräaikaistarkastuksiin. Ympäristöterveydenhuollon kanssa tehdään yhteistarkastuksia kohteisiin, joista saattaa aiheutua myös terveyshaittaa. Onnettomuuksissa, joista voi aiheutua ympäristön pilaantumisvaaraa, pelastuslaitos ottaa yhteyttä kunnan jälkitorjuntaviranomaisiin, sekä ympäristötarkastajaan heti onnettomuuden alkuvaiheessa. Jälkitorjuntaviranomainen vastaa onnettomuuden seurauksien asianmukaisesta jälkihoidosta ja ympäristötarkastaja antaa tilanteen mukaisesti ohjeistusta ympäristön pilaantumisen estämiseksi sekä arvioi mahdollisen jatkoseurannan tarpeellisuutta. Onnettomuustilanteissa harkitaan tapauskohteisesti tarvittavat valvonta- ja jälkiseurantatoimenpiteet. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa myös rakennusvalvonnan kanssa. Vesistöä ja pohjavettä koskevissa ympäristön pilaantumisvaaratilanteissa on oltava yhteydessä myös Pohjois- Pohjanmaan ELY- keskukseen.

8. Valvonnan maksullisuus

Valvontasuunnitelman mukaisista suunnitelluista ja säännöllisistä määräaikaistarkastuksista peritään erikseen kunnassa hyväksyttävän taksan mukaiset maksut. Valvontasuunnitelmassa huomioidaan ympäristönsuojeluasetuksen mukainen maksun kohtuullistaminen mikroyrityksille. Mikroyritysten maksu on 40 % normaalitaksaa pienempi.

Taksaan on huomioitu myös, että erillistä maksua ei peritä viranomaisen eikä haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireille laitetun asian käsittelystä. Samoin on katsottu aiheelliseksi lisätä määräys, että muiden

kuin viranomaisen tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta vireille laitetun asian käsittelystä voidaan vireille panijalta periä maksu, jos vireillepanoa on pidettävä ilmeisen perusteettomana.

9. Valvonnan resurssit

Siikalatvan kunnan ympäristöviranomaisena toimii rakennus- ja ympäristölupalautakunta ja viranomaistehtäviä hoitaa ympäristötarkastaja. Työaikaa ympäristönsuojelutehtäviin on käytettävissä 1 henkilötyövuosi. Edellisessä valvontasuunnitelmassa vuosina 2017 - 2021 valvontaan on arvioitu käytetyn 0,7 henkilötyövuotta ja tehtävien toteuttamiseksi edellisen suunnitelman mukaisesti on tarvittu vähintään 0,3 henkilötyövuotta.

Suunnitelman jälkivalvonnan ohella ympäristönsuojeluviranomaisen on huolehdittava myös monista muista valvontatehtävistä, kuten lupien ja ilmoitusten sekä toimenpidepyyntöjen käsittelystä. Ne joudutaan usein priorisoimaan jälkivalvonnan edelle. Näiden tehtävien määrä vaihtelee vuosittain, eikä niiden tarkka ennakointi ole mahdollista.

10. Valvontasuunnitelman seuranta ja päivitys

Suunnitelman toteutumista seurataan vuosittain valvontaohjelman avulla ja suunnitelma päivitetään vähintään neljän vuoden välein.